

Reģionu komitejas atzinums “Baltā grāmata “Atbilstīgu, drošu un noturīgu pensiju programma””

(2012/C 391/02)

REĢIONU KOMITEJA

- norāda, ka konsultācijās, kas saistītas ar valstu pensiju sistēmu reformām, jāiesaista visi galvenie dalībnieki, tostarp vietējās un reģionālās pašvaldības, jo tās pārvalda papildu pensiju sistēmas, kuras paredzētas vairumam valsts sektorā nodarbināto;
- uzsver, ka vairāki ES pensiju politikas un stratēģijas “Eiropa 2020” aspekti savstarpēji papildina viens otru. Ja tiks panākta nodarbinātības līmeņa paaugstināšanās, kā tas paredzēts stratēģijā “Eiropa 2020”, tas sekmēs sociālās aizsardzības un pensiju sistēmu vispārējo ilgtspēju. Savukārt atbilstīgas pensijas ir galvenais priekšnosacījums, lai sasniegtu stratēģijā “Eiropa 2020” izvirzīto nabadzības samazināšanas mērķi, ņemot vērā to, ka gados vecāki Eiropas iedzīvotāji joprojām ir sociāli un ekonomiski neaizsargāta grupa. Līdztekus pensiju sistēmu reformai ir vajadzīga arī virkne darba tirgus politikas pasākumu, lai arī nākotnē gados vecākiem cilvēkiem nodrošinātu pienācīgus ienākumus;
- norāda uz paustajām bažām par dažādu privāto pensiju fondu pārredzamību un ar tiem saistīto izmaksu apmēru un tādēļ vēlētos, ka tiek izstrādāts salīdzinošs pētījums, lai labas prakses piemērus varētu izmantot visā Eiropas Savienībā.

Ziņotājs	Paul LINDQUIST kgs (SE/PPE), Lidinges pilsētas mērs
Atsauces dokuments	Baltā grāmata "Atbilstīgu, drošu un noturīgu pensiju programma" COM(2012) 55 final

I. REĢIONU KOMITEJAS NOSTĀJA

REĢIONU KOMITEJA

Ievads

1. atzinīgi vērtē Komisijas apņemšanos risināt nopietnās problēmas, ar kurām saskaras pensiju sistēmas daudzās dalībvalstīs;

2. norāda, ka ilgtspējīgu un atbilstīgu pensiju nodrošināšana ir ļoti nozīmīgs uzdevums, kas ietekmēs gan Eiropas izaugsmes perspektīvas, gan arī sabiedrības un katra iedzīvotāja labklājību;

3. norāda arī: lai pensijas būtu drošas un atbilstīgas, pensiju sistēmām jābūt ekonomiski noturīgām ilgtermiņā;

4. uzsver, ka ar likumu noteiktajai pensijas apdrošināšanai arī turpmāk būs liela nozīme, lai ikvienam pensionāram nodrošinātu atbilstīgu pensiju;

5. uzskata: lai garantētu ilgtermiņā noturīgas pensijas, pensiju sistēmas pamatā jābūt pienācīgiem dzīves laikā gūtajiem ienākumiem;

6. vēlas uzsvērt, ka pensiju sistēmas ir veidojušās ilgā laika posmā, un tās ir ietekmējuši katras dalībvalsts konkrētie apstākļi; tāpēc valsts pensiju sistēmas izveide ir dalībvalstu kompetencē;

7. norāda, ka konsultācijās, kas saistītas ar valstu pensiju sistēmu reformām, jāiesaista visi galvenie dalībnieki, tostarp vietējās un reģionālās pašvaldības, jo tās pārvalda papildu pensiju sistēmas, kuras paredzētas vairumam valsts sektorā nodarbināto;

8. norāda, ka vairākās dalībvalstīs par darba devēju pensiju sistēmas izveidi galvenokārt atbild sociālie partneri un tāpēc izmaiņas šajās sistēmās, protams, ir jāveic viņiem;

9. norāda, ka Baltās grāmatas pamatā ir LESD 153. pants. Galvenā atbildība par pensiju sistēmu veidošanu piekrīt dalībvalstīm. Taču Eiropas Savienībai būtu jāatbalsta un jāpapildina dalībvalstu pasākumi sociālās aizsardzības jomā. Baltajā grāmatā nav minēti konkrēti priekšlikumi tiesību aktiem, un tāpēc var

uzskatīt, ka tā nerada nekādas problēmas saistībā ar subsidiaritātes un proporcionalitātes principa ievērošanu. Komiteja tomēr norāda, ka visi turpmākie priekšlikumi tiesību aktiem attiecībā uz pensiju sistēmām ir ļoti rūpīgi jāvērtē, lai pārliecinātos par subsidiaritātes principa ievērošanu;

10. uzsver, ka vairāki ES pensiju politikas un stratēģijas "Eiropa 2020" aspekti savstarpēji papildina viens otru. Ja tiks panākta nodarbinātības līmeņa paaugstināšanās, kā tas paredzēts stratēģijā "Eiropa 2020", tas sekmēs sociālās aizsardzības un pensiju sistēmu vispārējo ilgtspēju. Savukārt atbilstīgas pensijas ir galvenais priekšnosacījums, lai sasniegtu stratēģijā "Eiropa 2020" izvirzīto nabadzības samazināšanas mērķi, ņemot vērā to, ka gados vecāki Eiropas iedzīvotāji joprojām ir sociāli un ekonomiski neaizsargāta grupa⁽¹⁾. Līdztekus pensiju sistēmu reformai ir vajadzīga arī virkne darba tirgus politikas pasākumu, lai arī nākotnē gados vecākiem cilvēkiem nodrošinātu pienācīgus ienākumus;

Līdzsvars starp profesionālo dzīvi un pensijas posmu

11. atbalsta Komisijas mērķi — vajadzības gadījumā paaugstināt pensionēšanās vecumu, ievērojot paredzamā mūža ilguma palielināšanos; tā varētu palīdzēt nodrošināt pensiju sistēmu finansiālo noturību. Šajā nolūkā katrā dalībvalstī būs vajadzīgi atšķirīgi praktiskie risinājumi;

12. uzskata, ka, pateicoties elastīgam pensionēšanās vecumam, lēmumu par darba gaitu pārtraukšanu daži cilvēki varētu pieņemt vēlāk, nekā tas būtu bijis iespējams, ja pensionēšanās vecums ir stingri noteikts, un tādejādi profesionālo dzīvi katrs varētu pagarināt, ievērojot personiskos apstākļus;

13. vēlas uzsvērt, ka ir būtiski palielināt vecāka gadagājuma (55–64 gadus vecu) darba ņēmēju līdzdalību darba tirgū. Ja šajā grupā izdotos panākt ievērojamu nodarbinātības līmeņa pieaugumu⁽²⁾, būtiski uzlabotos gan ekonomiskā izaugsme, gan pensijas sistēmu ilgtspēja;

14. norāda, ka ir iespējas ievērojami paaugstināt sieviešu, jauniešu un migrantu nodarbinātības līmeni, un tāpēc uzsver, ka ļoti svarīgi ir paaugstināt nodarbinātības līmeni visās vecuma grupās. Būtiski ir arī uzlabot priekšnosacījumus jauniešu un migrantu agrākai ienākšanai darba tirgū;

⁽¹⁾ CdR 319/2010 fin.

⁽²⁾ Baltajā grāmatā minētie Eurostat dati liecina, ka attiecīgais nodarbinātības līmenis vairākās valstīs ir zemāks nekā 40 %.

15. aicina dalībvalstis un darba devējus īstenot pasākumus, lai atvieglotu un veicinātu vecāka gadagājuma darba ņēmēju palikšanu darba tirgū;

16. atbalsta plašāku, ja tas iespējams, pakāpeniskas pensionēšanās ieviešanu, proti, pakāpenisku pāreju no pilnas slodzes nodarbinātības uz pilnīgu pensionēšanos;

17. norāda, ka līdz ar vecumu ievērojami pieaug iespējamība, ka ilgstošas veselības problēmas vai funkcionāli traucējumi var ierobežot cilvēka darbības (3). Tāpēc ir īpaši svarīgi visas darba dzīves laikā nodrošināt efektīvus pārkvalificēšanās un profesionālās orientācijas pasākumus, kas ļautu vieglāk mainīt darbības jomu un darba vietu, un panākt sabiedrības atbalstu tādām koncepcijām kā mūžizglītība, kā arī aktīvas un veselīgas vecumdienas;

18. uzsver, ka valsts iestādēm un sociālajiem partneriem jāturpina izstrādāt un īstenot papildu pasākumus, lai atbalstītu un veicinātu darba vietu saglabāšanu gados vecākiem darba ņēmējiem un samazinātu vai novērstu atšķirības starp faktisko pensionēšanās vecumu un likumā noteikto pensionēšanās vecumu;

Papildu pensijas

19. norāda, ka darba devēju pensijas var būtiski papildināt valsts pensijas. Tāpēc Eiropas Savienībai jāveicina labas prakses piemēru izplatīšana, lai dalībvalstīs sekmētu darba devēju pensiju sistēmu attīstību un palielinātu to atbalstu pensiju sistēmām, kuras balstās uz vairākiem pilāriem;

20. aicina Komisiju un dalībvalstis lielāku uzmanību pievērst darba ņēmējiem mazos un vidējos uzņēmumos, kā arī mazkvalificētiem darbiniekiem un darba ņēmējiem, kas nodarbināti uz nestandarta vai strukturāli nestabilu līgumu pamata, jo bieži darba devēju pensiju sistēmas viņiem nenodrošina tādas iespējas kā pārējiem darba ņēmējiem;

21. norāda, ka darba devēju pensiju sistēmas atšķiras no privātajām pensiju uzkrājumu shēmām un pastāv būtiska atšķirība starp darba devēju pensiju plāniem un citiem apdrošināšanas produktiem. Papildu noteikumi attiecībā uz maksātspēju var paaugstināt izmaksas darba devēju pensiju sistēmās, vienlaikus neuzlabojot darba ņēmēju pensionēšanās nosacījumus;

22. uzskata, ka valsts pensiju sistēmām iespējamā apvienojumā ar darba devēju pensiju plāniem ir jābūt spējīgām nodrošināt, ka iedzīvotāji pēc pensionēšanās saglabā pienācīgu dzīves līmeni, taču vienlaikus būtu jāveicina arī privāto uzkrājumu veidošana un līdzdalība trešā pensiju pilārā;

23. norāda, ka varētu ierosināt likvidēt šķēršļus, kas kavē līdzdalību darba tirgū. Ja tiek izmaksātas ar vecumu saistītas

darba devēja pensijas (tādas, piemēram, tiek izmaksātas garantētu ieguvumu shēmās), sadārdzinās vecāka gadagājuma darba devēja pieņemšana darbā un nodarbināšana;

24. norāda: darba devēja pensijas sistēmās bieži vien noteikta prasība, ka attiecīgajā darba vietā jānostrādā zināms laiks, lai varētu iegūt tiesības uz pensiju, taču daudzi gados jauni darba ņēmēji salīdzinoši bieži maina darba vietas vai pat valsti, kurā viņi strādā. Ir svarīgi, lai šo darba ņēmēju pensiju plānā tiktu ieskaitīta visur nopelnītā pensija;

25. principā atbalsta pensiju tiesību pārnēsamību un ar interesi iepazīties ar Komisijas priekšlikumu. Taču jautājums ir ļoti sarežģīts, un ir jāņem vērā ievērojamās atšķirības dalībvalstu pensiju sistēmās. Īpaši svarīgi ir nodrošināt, lai nemazinātos darba devēju gatavība finansēt darba devēju pensijas. Turklāt jāņem vērā arī ietekme uz nodokļiem, likumi par īpašumu sadali u.c.;

26. norāda uz paustajām bažām par dažādu privāto pensiju fondu pārredzamību un ar tiem saistīto izmaksu apmēru un tādēļ vēlētos, ka tiek izstrādāts salīdzinošs pētījums, lai labas prakses piemērus varētu izmantot visā Eiropas Savienībā;

Dzimumu vienlīdzība

27. pauž gandarījumu par to, ka Komisija ir ņēmusi vērā Komitejas ieteikumu (4) lielāku uzmanību pievērst dzimumu vienlīdzības aspektam. Vietējām un reģionālajām pašvaldībām šis jautājums ir īpaši nozīmīgs, jo daudzās publiskā sektora jomās nodarbinātas galvenokārt sievietes (5);

28. atbalsta Komisijas ieteikumu dalībvalstīs noteikt vienotu pensionēšanās vecumu abiem dzimumiem, lai mazinātu ar dzimumu saistītu diskrimināciju un nodrošinātu sievietēm labākas pensijas;

29. norāda, ka nodarbinātības līmeņa lielās atšķirības starp sievietēm un vīriešiem vecuma grupā no 55 līdz 64 gadiem nozīmē to, ka sevišķa uzmanība jāpievērš dzimumu vienlīdzības aspektam saistībā ar ilgāku profesionālo dzīvi un aktīvām vecumdienām, piemēram, jāparedz pasākumi, kas atvieglotu darba un ģimenes pienākumu apvienošanu;

30. norāda, ka daudzās dalībvalstīs vērojams alternatīvu aprūpes iespēju trūkums, kas it sevišķi sievietēm rada papildu slodzi un bieži ir priekšlaicīgas pensionēšanās cēlonis;

31. uzskata, ka, pieaugot nodarbināto sieviešu skaitam, būs grūtāk nodrošināt piekļuvi kvalitatīvai bērnu un vecāku ļaužu aprūpei; svarīgi, lai vietējām un reģionālajām pašvaldībām pietiktu līdzekļu šo pakalpojumu sniegšanai;

(3) *Applica*, CESEP un *Alphametrics* (2007): "Men and women with disabilities in the EU: Statistical analysis of the LFS ad hoc module and the EU-SILC".

(4) CdR 319/2010 fin.

(5) Eurostat (2008): "The Life of Men and Women in Europe – a statistical portrait".

32. norāda, ka dažās dalībvalstīs sievietes vairāk nekā vīrieši cieš no ilgstošām hroniskām slimībām vai veselības traucējumiem un biežāk nekā vīrieši sūdzas par darbspēju samazināšanos, savukārt citās dalībvalstīs slimības vairāk skar vīriešus. Tāpēc vietējām un reģionālajām pašvaldībām būtu īpaši atbildīgi jārisina tāds jautājums kā labvēlīgas darba vides nodrošināšana to darbiniekiem;

33. norāda, ka iespēja strādāt nepilnu slodzi, piemēram, laikā, kad bērni ir mazi, daudzām personām, ne tikai sievietēm, var būt svarīgs iemesls palikt darba tirgū. Vienlaikus jāgādā, lai cilvēki nebūtu spiesti strādāt nepilnu slodzi, ja viņi to nevēlas, jo tas negatīvi ietekmē pensijas apmēru nākotnē;

34. uzskata: lai ar likumu noteiktais bērna kopšanas atvaļinājums nesamazinātu pensiju, dalībvalstis būtu jāmudina apsvērt iespējas, kā šādu atvaļinājumu ņemt vērā pensijas tiesību aprēķināšanā; tas pats varētu attiekties arī uz militārajā dienestā pavadīto laiku;

Informēšana

35. uzskata, ka reformas jāorientē uz tādu pensijas sistēmu izveidi, kuras ilgtermiņā nodrošinātu stabilitāti. Reformas būs sekmīgas tikai tad, ja iedzīvotāji tās uzskatīs par taisnīgām, un tādēļ sabiedrībai jābūt labi informētai par reālajām problēmām un visiem iespējamajiem to risinājumiem;

36. uzsver: jābūt pieejamai visaptverošai informācijai par pensijām, lai iedzīvotājiem būtu vieglāk pieņemt lēmumus par pensiju plānošanu. Tā kā Eiropas Savienībā valda personu pārvietošanās brīvība, arvien vairāk iedzīvotāju profesionālās dzīves laikā pensiju tiesības uzkrās dažādās valstīs, un tas vēl jo vairāk palielina vispusīgas informācijas nepieciešamību;

37. tāpēc aicina Komisiju apsvērt iespēju izstrādāt kopīgu interneta platformu, kas sniegtu visaptverošu informāciju par pensijām;

Citas piezīmes

38. uzsver, ka pienācīgas pensiju sistēmas ir svarīgas, lai varētu nodrošināt sociālo labklājību, un tām ir būtiska nozīme, lai nepieļautu pārāk lielu finanšu slogu vietējām un reģionālajām pašvaldībām;

39. lūdz Komisiju nodrošināt, ka šajā jomā turpmāk tās īstenotos pasākumus papildina attiecīgi ietekmes novērtējumi, kuros analizēta arī ietekme uz vietējām un reģionālajām pašvaldībām;

40. aicina Komisiju apsvērt, vai nebūtu vēlams koordinēt rīcību pensiju jomā, lietojot atvērto koordinācijas metodi, lai veicinātu personu brīvu pārvietošanos un pensijas sistēmu ilgtspēju.

Briselē, 2012. gada 10. oktobrī

*Reģionu komitejas
priekšsēdētājs*

Ramón Luis VALCÁRCEL SISO